

De AA heeft een nieuwe opleiding nodig

De opleiding tot AA moet op de schop. Daar zijn vriend en vijand het wel over eens. Het nieuwe profiel, vastgelegd in de nota 'Vakbekwaamheid verzekerd', biedt hiervoor goede aangrijpingspunten. Maar gezien de snel dalende instroom is haast geboden.

Tekst: Jurroen Cluitmans

De instroom in de AA-opleiding daalt fors, hoewel de belangstelling voor de accountantsopleiding in het hbo onder schoolverlaters, na een groei met ongeveer 50% in het midden van het vorige decennium, sinds 2007 redelijk stabiel is (ca. 1800 studenten stromen jaarlijks in de bacheloropleiding in). De instroom in de post-hbo-opleiding AA aan de bekostigde hogescholen is echter gedaald, van 339 in 2011-2012 naar 205 in 2013-2014. Een nog iets sterkere daling is waar te nemen in de praktijkopleiding AA: werden in 2012 nog 312 trainees ingeschreven, in 2014 waren dat er nog slechts 160. Dit zijn aantallen waarmee niet meer aan de vervangingsvraag kan worden voldaan. Als deze trend doorzet, zal het absolute aantal ingeschreven AA's spoedig gaan dalen.

Oorzaken

De daling van de instroom in het laatste deel van de AA-opleiding kent conjuncturele en structurele componenten. Maar de hoofdoorzaak lijkt toch te zijn dat opleiding en praktijk onvoldoende op elkaar aansluiten. Zowel in het laatste deel van de theoretische opleiding als in de praktijkopleiding is sinds het einde van het vorige decennium het accent in beide trajecten steeds zwaarder op de controle van de jaarrekening komen te liggen. De studenten en trainees van nu betalen een zware prijs voor de certificerende bevoegdheid, waarvan zij geen gebruik zullen gaan maken. Kantoren zien dit ook en ervaren dat de post-hbo-opleiding slechts een beperkte toegevoegde waarde heeft voor het werk van alledag, terwijl de praktijkopleiding eisen stelt aan controlewerkzaamheden die binnen veel kantoren niet te realiseren zijn. De simulaties voor de praktijkopleiding AA bieden hier weliswaar een kwalitatief hoogwaardig



alternatief, maar ook deze gaan weer gepaard met kosten in euro's en uren.

Andere studenten

Wil het AA-beroep overleven, dan zal niet alleen kwantitatief de instroom weer op orde gebracht moeten worden. Ook kwalitatief zijn er veranderingen nodig. De MKB-accountant moet zich immers, zo lezen we in tal van publicaties, meer een rol van adviseur gaan aanmeten. Hiervoor zijn accountants nodig die beschikken



OMBUIGEN

De accountant van morgen moet stevig beslagen ten ijs komen. Daar is een gegedene opleiding voor nodig. Dat begint bij docenten met het juiste verhaal, die duidelijk voeling hebben met de praktijk. Jurroen Cluitmans geeft hier zijn mening over het AA-onderwijs. Tom Koning doet hetzelfde over de RA-opleiding (zie zijn bijdrage op de volgende pagina's).

over andere competenties. De kennis- en vaardigheidscomponenten van deze competenties zijn in het onderwijs relatief gemakkelijk aan te leren. Dat geldt echter in veel mindere mate voor houdingsaspecten, die dicht tegen moeilijk veranderbare persoonlijkenschappen aan zitten. Deze zouden studenten voor een belangrijk deel reeds mee moeten nemen als ze aan de opleiding beginnen. We hebben dus – om de toekomst van het beroep veilig te stellen – andere studenten nodig.

Bij de keuze voor een opleiding houden studenten terdege rekening met hun toekomst. Het perspectief voor de schoolverlater ligt echter niet op een jaar of acht, maar op een jaar of twee. Bij de keuze voor een opleiding vraagt de aankomend student zich dan ook vooral af hoe de opleiding er in jaar twee of drie uitziet. Willen we

Wil het AA-beroep overleven, dan zal niet alleen kwantitatief de instroom weer op orde gebracht moeten worden. Ook kwalitatief zijn er veranderingen nodig.

studenten trekken die meer ICT-minded zijn, meer gericht op het geven van adviezen, meer communicatief en commercieel ingesteld? Dan zullen we opleidingen moeten ontwerpen die juist deze studenten aanspreken.

Andere inhoud

De inhoud van de opleiding moet op de schop. Overbodige elementen, zoals IFRS, moeten worden geschrapt. Onderbelichte elementen, zoals ICT en communicatieve vaardigheden, moeten worden versterkt en ontbrekende elementen, zoals kennis over 'de vent', naast 'de cent' en 'de tent', moeten worden toegevoegd. Daarnaast zal ook een zoektocht gestart moeten worden om bepaalde vakgebieden meer bijdetijds in te richten.

Over de vraag of bijvoorbeeld zeer gedegen boekhoudkundige kennis voor de AA van belang is, bestaat weinig discussie. Maar het is wel de moeite waard om eens te onderzoeken, zoals Anne-Marie Vousten-Sweere bijvoorbeeld in 1999 al deed, of het handmatig boekhoudkundige model binnen de geautomatiseerde wereld didactisch nog wel het meest voor de hand liggende model is.



Tekst: Tom Koning

DE ACCOUNTANCYOPLEIDING VAN MORGEN: AUDIT ACCOUNTANT

Bij de accountancy van morgen hoort een gedegen opleiding die de accountants van morgen klaarstoomt voor de praktijk van alledag. Om dat te bereiken, staan er al een aantal belangrijke zaken in de steigers. Naar aanleiding van interviews met een brede kring van accountants uit de (openbare) praktijk, opleiders en gebruikers van accountantsdiensten heeft de Adviescommissie Herziening Eindtermen een gedegen onderzoek verricht.

De belangrijkste zwaktes in de uitoefening van accountantswerkzaamheden die ik in mijn dagelijkse praktijk tegenkom, zijn in dat onderzoeksrapport gesignaleerd. Vaardigheden ten aanzien van het controleren van schattingen, automatisering en complexe interpretatie van financiële informatie, zoals bij de continuïteitsveronderstelling. Dit geeft vertrouwen; identificatie van het probleem is de helft van de oplossing. Toch valt er ook nog een uitdaging te voorzien. De mensen die actief zijn in het

onderwijs moeten onder tijdsdruk (opleidingen beconcurreren elkaar nu al op tijdsduur) een aantal complexe onderdelen met meer diepgang behandelen. Het wordt een uitdaging om dat de bestaande docenten erbij te laten doen (zowel kwantitatief als wellicht kwalitatief).

Daarom zou ik willen pleiten voor een feedbackmechanisme vanuit de praktijk naar het accountantsberoep. Een commissie die op basis van onderzoek vaststelt óf en hoe snel de ontwikkeling van de opleiding in de juiste richting bericht. Vergelijkbaar met NEMACC of de Adviescommissie Eindtermen, met vertegenwoordigers van allerlei belangengroepen (ook niet-accountants). Die commissie zou het recht moeten hebben om erop toe te zien dat de behoeftes van de praktijk tijdig en adequaat hun weg vinden naar onderwijsmethodes en naar kwaliteitsborging van docenten. Bij voorkeur is dit geen tandeloze tijger. Om het helemaal af te maken, zou de commissie minimale hoeveelheden contacturen, minimale tarieven of aanvullende maatregelen kunnen voorschrijven als een onderwijsinstelling zich primair baseert op docentevaluaties van studenten.

Om de beschikbaarheid van goede docenten te waarborgen, zou er van kantoren gevraagd óf geëist kunnen worden dat zij goede accountants beschikbaar stellen om onderwijs te geven. Gezien de enorm positieve uitwerking op de kwaliteit van de beschikbaar gestelde medewerker (hij of zij komt verder boven de materie te staan en leert veel beter te discussiëren op allerlei niveaus) is het verplichtstellen hiervan zonder twijfel een volstrekt overbodige maatregel (...).

De wereld verandert doorlopend en dat vraagt meer van ons beroep. Die vraag kan beter worden beantwoord als er doorlopend wordt gemonitord dat de daarvoor noodzakelijke investeringen worden gedaan.

Tom Koning, Cygnus Atratus

Andere praktijkcomponent

Ook kantoren hebben hierbij een rol. Stages waarbij studenten vooral worden gezien als 'handjes in drukke tijden' zijn niet het meest aantrekkelijke beeld voor de jonge, dynamische accountant in opleiding. Juist ook op de momenten dat studenten met de praktijk in aanraking komen, zal er een goed beeld geschetst moeten worden van het toekomstige beroep. Uit een onderzoek onder studenten van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Om de beschikbaarheid van goede docenten te waarborgen, zou er van kantoren gevraagd óf geëist kunnen worden dat zij goede accountants beschikbaar stellen om onderwijs te geven.

van enkele jaren geleden bleek dat juist de confrontatie met de praktijk een belangrijke reden was voor studenten om niet verder te gaan in de accountancy. Met andere woorden: als de opleidingen er in slagen om studenten te werven die geschikt zijn als accountant van de toekomst, dan zullen kantoren er voor moeten zorgen dat studenten zich ook in de praktijkcomponenten van de opleiding herkennen.

Haast geboden

Veel tijd is er niet meer. Indien de daling in de instroom in het laatste deel van de theorie-opleiding en in de praktijkopleiding verder doorzet, neemt niet alleen de instroom in het beroep af, maar komen ook de opleidingen verder onder druk te staan. In het westen van het land biedt een aantal hogescholen de post-hbo-opleiding AA inmiddels niet meer aan. Bedrijfseconomische redenen liggen hieraan ten grondslag. Indien dit tij niet wordt gekeerd, zullen mogelijk nog meer opleidingen de deur moeten sluiten.

Jurroen Cluitmans, Coördinator Accountancy en Bedrijfseconomie (dual, deeltijd, post-bachelor) bij Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.